Uzasadnienie

Projekt zarządzenia stanowi wykonanie upoważnienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie zawartego w art. 13 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 1315) – zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody" i jego sporządzenie związane jest z zajściem następujących okoliczności.

Rezerwat przyrody został uznany rozporządzeniem nr 231 Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie utworzenia rezerwatów przyrody na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 2277). Z chwilą wprowadzenia w życie nowego aktu w sprawie rezerwatu przyrody rozporządzenie to traci swoją moc na mocy art. 157 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z tą regulacją dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w art. 161, zachowują moc do czasu wejścia w życie aktów wykonawczych wydanych na podstawie niniejszej ustawy.

Pierwotnie za rezerwat przyrody uznano obszar lasu o powierzchni 1,90ha, położony na terenie gminy Iłża, powiat ziemski Radom. W skład rezerwatu wchodzi obszar oznaczony w planie urządzania gospodarstwa leśnego na dzień 1 stycznia 1987 r. Nadleśnictwa i obrębu Marcule jako oddziały lasu 135f (część), 157a. Znowelizowanie regulacji w sprawie rezerwatu przyrody wymusza niejako dostosowania przebiegu jego granicy do obowiązującego podziału ewidencyjnego, jako źródła powszechnie obowiązujących danych o gruntach. Przyjęte do zasobu geodezyjnego i kartograficznego dane stanowią podstawę planowania gospodarczego, planowania przestrzennego, wymiaru podatków i świadczeń, oznaczania nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej, gospodarki nieruchomościami czy też ewidencji gospodarstw rolnych. Dopóki dane te nie zostaną zmienione w stosownym trybie, dopóty organy administracji publicznej są zobowiązane uwzględniać je w swoich postępowaniach. Postępowanie w przedmiocie nowelizacji aktu prawnego w sprawie rezerwatu przyrody nie doprowadziło do przesunięcia granic działek czy też samego obszaru chronionego. Założonym celem jest określenie przebiegu granicy rezerwatu przyrody przy wykorzystaniu współczesnych środków technicznych i metod geodezyjnych, tak aby odzwierciedlała ona aktualny stan ewidencji gruntów oraz możliwie najdokładniej nawiązywała do opisu zawartego w akcie powołującym tę formę ochrony.

Punktem wyjściowym przy określaniu granicy rezerwatu była dokumentacja sporządzona na potrzeby ustanowienia pierwotnego aktu prawnego uznającego tę formę ochrony przyrody. Granice rezerwatu przyrody zostały zobrazowane, w sposób czytelny na mapie gospodarczo-przeglądowej Nadleśnictwa według stanu obowiązującego a dzień 1 stycznia 1987 r. Stanowi ona załącznik do dokumentacji będącej podstawą wydania aktu prawnego w sprawie tej formy ochrony przyrody. Interpretując na jej podstawie przebieg granicy rezerwatu przyrody można przyjąć, że przywołana w pierwotnym akcie prawnym powierzchnia nie może być traktowana jako wykładnik faktycznego zasięgu granicy rezerwatu przyrody. W związku z tym, że granicę rezerwatu wyznacza linia będąca sumą powierzchni obszaru go tworzącego, jako podstawę jej opracowania na potrzeby niniejszego projektu zarządzenia przyjęto granice oddziałów i pododdziałów leśnych oraz działek ewidencyjnych mieszczących się w jej obrysie zobrazowanym na mapie gospodarczo-przeglądowej Nadleśnictwa według stanu na dzień ustanowienia rezerwatu przyrody. Mapę tę prowadzono w układzie lokalnym i wrysowane na niej granice wydzieleń nie były określone współrzędnymi w układzie państwowym. Tego rodzaju opracowania są bardzo niedokładne zarówno z uwagi na technologię wykonania mapy jak i na małą ich skalę. W oparciu o te dane określono współrzędne granicy w układzie państwowym w odniesieniu do aktualnie obowiązującego podziału przestrzennego terenu na działki ewidencyjne i wydzielenia leśne. Określając współrzędne punktów załamania granicy rezerwatu zeskanowano archiwalny pierworysy mapy, uzyskany w ten sposób raster nałożono na aktualną mapę ewidencyjną i leśną. Przeprowadzono kalibrację rastra wybierając dla każdego segmentu kilka punktów jednoznacznie określonych na mapie archiwalnej i aktualnie obowiązującej, były to

najczęściej punkty trójgraniczne. Uzyskano średni błąd kalibracji mieszczący się w przedziale 0,1 - 0,2 metra, przy czym błąd maksymalny punktów wahał się w przedziale 1 – 2 metrów a średnie przesunięcie pomiędzy punktami granicznymi działek ewidencyjnych a punktami wydzieleń leśnych oscylowało na poziomie 1 metra. W efekcie kalibracji określono współrzędne punktów załamania granic rezerwatu zgodnych ze stanem na dzień jego uznania, w aktualnie obowiązującym układzie współrzędnych – układ 1992.

W efekcie przeprowadzenia tej czynności zaszła konieczność dokonania powtórnego przeliczenia powierzchni rezerwatu przyrody. Uzyskana w ten sposób powierzchnia różni się od podanej w akcie uznającym rezerwat. Różnica ta prawdopodobnie powstała na skutek tego, że akt uznający rezerwat oparto wyłącznie na wydzieleniach leśnych pomijając przy tym działki ewidencyjne. Przy wykonywaniu obliczeń powierzchni wydzieleń leśnych stosuje się dokładność zapisu do dwóch miejsc po przecinku, natomiast w ewidencji powszechnej powierzchnię działek ewidencyjnych oblicza się i zapisuje z dokładnością do czterech miejsc po przecinku. Wyrównując, zatem powierzchnię wyłączeń do powierzchni działek ewidencyjnych, a następnie zaokrąglając ich powierzchnię do dwóch miejsc po przecinku, można otrzymać sumę powierzchni wyłączeń różniącą się od powierzchni działek ewidencyjnych. Na różnicę, pomiędzy powierzchnią wydzieleń leśnych a powierzchnią działek ewidencyjnych wpływa również to, że szereg obiektów, np.: liniowe szczegóły sytuacji wewnętrznej, pomimo że posiadają odrębną powierzchnię, nie posiadają statutu samodzielnego wydzielenia leśnego. Obszarowo położone są one w obrębie poszczególnych wydzieleń leśnych, jednak ich powierzchnia nie jest wykazywana w powierzchni wydzielenia, w granicach, którego się znajdują. Przyjęta i podana w projekcie zarządzenia, za wytycznymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, powierzchnia rezerwatu przyrody została obliczona w oparciu o poligon opisany współrzędnymi punktów załamania granicy.

Akt prawny w sprawie rezerwatu przyrody dostosowano do wymogów stawianych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 roku w sprawie rodzaju, typów i podtypów rezerwatów (Dz. U. Nr 60, poz. 533) poprzez zdefiniowanie rodzaju, typu i podtypu rezerwatu przyrody.

Rezerwat przyrody, z uwagi na swoją funkcję ekologiczną w krajobrazie, wysokie walory przyrodnicze oraz znaczny stopień naturalności, stanowi kluczowy obiekt krajowego systemu ochrony środowiska. Ochrona rezerwatowa takich kompleksów leśnych ma istotne znaczenie dla integralności powiązanych z nimi obszarów. Gwarantuje ona przetrwanie cennych ekosystemów i wspiera stabilność ekologiczną całego regionu. Tereny te są również ważnymi ostojami roślin i zwierząt, w tym gatunków chronionych. Kluczowym elementem funkcjonowania tych siedlisk jest zachowanie naturalnych procesów przyrodniczych oraz ochrona bioróżnorodności przed antropopresją. Utrzymanie jak najwyższego stopnia naturalności to podstawowy warunek właściwego stanu ochrony, który determinuje skład gatunkowy drzewostanu oraz runa, hamując jednocześnie ekspansję gatunków obcych geograficznie i ekologicznie. Stabilne warunki naturalne sprawiają, że ekosystemy te cechują się dużą trwałością. Zachowanie ciągłości tutejszych drzewostanów wymaga jednak ciągłości naturalnego odnowienia, co zapewnia właśnie ochrona rezerwatowa. Ze względu na lokalne uwarunkowania ekologiczne, runo leśne charakteryzuje się dużą mozaikowością i skupia gatunki o zróżnicowanych wymaganiach siedliskowych.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane zagrożenia dla rezerwatu przyrody została utworzona otulina zabezpieczająca przyrodę rezerwatu przed negatywnym oddziaływaniem działalności człowieka. Wyznaczenie otuliny rezerwatu związane jest bezpośrednio z planem ochrony obligatoryjnie sporządzanym dla rezerwatów przyrody. Poprzez art. 13 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody ustawodawca wskazał, że na obszarach graniczących z rezerwatem przyrody może być wyznaczona otulina. Poprzez art. 5 pkt 14 tej ustawy zdefiniował on, że ma to być strefa ochronna graniczą z rezerwatem w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka. Zgodnie z art. 13 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody projekty aktów prawnych z zakresu zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej

rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody. Przy tak zdefiniowanym prawie otulina działa w ten sposób, że uzgodnieniu podlegają planowane do wprowadzenia w jej obrębie zagospodarowanie terenu. Powyższe oznacza, że jedynie uznanie za rezerwat przyrody, bądź wyznaczenie otuliny rezerwatu daje gwarancję kontroli dokonywanych w tym obszarze zmian w zakresie zagospodarowania. W celu realnej kontroli nad zagospodarowaniem terenu wokół rezerwatu przyrody, a którego właściwe zagospodarowanie jest kluczowe dla utrzymania jego celu ochrony, należy wyznaczyć otulinę. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie przy definiowaniu zasięgu otuliny uwzględnił zagrożenia zewnętrzne, jakie mogą powstać w stosunku do rezerwatu przyrody. Głównym zagrożeniem są spowodowane przez człowieka zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym mogące doprowadzić do utraty cech charakterystycznych siedlisk przyrodniczych chronionego obiektu. Wyznaczenie granicy otuliny na podstawie wydzieleń leśnych wiąże się z ryzykiem jej niestabilności. Zasięg tych wydzieleń ma charakter dynamiczny i zmienia się w wyniku naturalnych procesów przyrodniczych, weryfikowanych podczas prac urządzeniowych. Oparcie granicy na takich kryteriach prowadziłoby do jej płynności i uniemożliwiłoby utrzymanie jej stałości w czasie. Aby zapewnić jednoznaczność i trwałość przebiegu granicy, jako podstawę jej wyznaczenia przyjęto działki ewidencyjne. Stanowią one stały element struktury przestrzennej, co gwarantuje przejrzystość prawną oraz odporność na zmiany w strukturze podziału przestrzennego wydzieleń leśnych. Niemniej jednak poprowadzenie granicy wzdłuż pełnych konturów działek w większości miejsc okazało się niemożliwe, ponieważ skutkowałoby nadmiernym i nieuzasadnionym powiększeniem otuliny. W związku z tym zastosowano rozwiązanie kompromisowe. Tam, gdzie to możliwe, granicę oparto na istniejących działkach i ich punktach załamania. W pozostałych przypadkach strefę ochronną wyznaczono wyłącznie na podstawie punktów załamania. Tam, gdzie to możliwe, wykorzystano elementy układu przestrzennego takie jak drogi czy wydzielenia leśne. Pozwoliło to zachować zasięg otuliny rezerwatu gwarantujący stabilność procesów przyrodniczych. Projektując zasięg otuliny, uwzględniono położenie rezerwatu stanowiącego element większego kompleksu leśnego. Wyznaczenie strefy buforowej w takim otoczeniu opiera się na innych kryteriach niż w przypadku sąsiedztwa pól czy zabudowy. Trwała i stabilna struktura okolicznych drzewostanów naturalnie chroni wnętrze rezerwatu przed wiatrem, wahaniami temperatur i wysuszeniem. Dodatkowo ciągłość lasu skuteczniej niż otwarta przestrzeń ogranicza hałas oraz niekontrolowany ruch pieszy. Powyższe uwarunkowania eliminują potrzebę wyznaczania tak rozległej otuliny rezerwatu, jaka byłaby wymagana dla terenów nieleśnych.

W ramach konsultacji wniesiono następujące uwagi do projektu zarządzenia.

1. Nadleśnictwo Marcule.

W obrębie drzewostanów stanowiących otulinę projektowanego obszaru chronionego w Planie Urządzenia Lasu na lata 2025-2034 zaplanowano cięcia rębne w następujących wydzieleniach: Oddział 6b – Rb IIIBU - pow. 6,10 ha, do odn. 2,25 ha, 90% masy do pozyskania, Oddział 6 d - Rb IIIB – pow. 6,33 ha, do odn. 0 ha , 15% masy do pozyskania, Oddział 17f – Rb IIIB – pow. 3,61 ha, do odn. 0,65 ha, 40% masy do pozyskania. W związku z powyższym prosimy o korektę w uzasadnieniu do zarządzeń w zakresie zapisu dotyczącego niedopuszczalności na obszarze otuliny cięć zupełnych. Tam, gdzie możliwe jest uzyskanie odnowienia naturalnego, zaprojektowano rębnie częściowe. Cięcia uprzątające w rębni III będą miały charakter cięć retencyjnych z pozostawieniem strefy buforowej od granicy obszaru chronionego. W wydzieleniach, gdzie do drzewostanu wprowadzany będzie dąb zaplanowano cięcia zupełne na gniazdach o powierzchni 30 do 50 arów. Drzewostany sosnowe na przedmiotowym obszarze są w VI klasie wieku i ulegają szybkiemu zamieraniu na skutek opanowania przez jemiołę, kornika ostrozębnego oraz pogłębiającego się na przestrzeni ostatnich lat niedoboru wody. Powoduje to konieczność przebudowy drzewostanów z uwzględnieniem wprowadzenia domieszek innych gatunków niż sosna.

Uzasadnienia zarządzeń w sprawie rezerwatów przyrody nie podlegają publikacji. W związku z tym nie mają one mocy normatywnej, która przysługuje wyłącznie przepisom prawa miejscowego zawartym w samych zarządzeniach. Uzasadnienie pełni jedynie funkcję informacyjną i nie wywołuje skutków prawnych. W konsekwencji jego treść nie wpływa na moc wiążącą zarządzenia, gdyż elementy te pełnią odmienne funkcje w dwóch różnych porządkach. Porządku obowiązującego aktu prawnego oraz dokumentacji z przebiegu procedury legislacyjnej. Skutki prawne wyznaczenia otuliny wywoływane są zatem wyłącznie zarządzeniem opublikowanym w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Jednym z nich jest określony w art. 13 ust. 3b ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13, z późn. zm.) obowiązek uzgadniania planów urządzenia lasu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Zawarta w uzasadnieniu informacja dotycząca prac z zakresu gospodarki leśnej w otulinie rezerwatu, jako niepodlegająca publikacji, nie wpływa na sposób uzgadniania tych planów. W żadnej mierze nie przesądza ona również o kierunku rozstrzygnięcia wydawanego w procesie uzgodnieniowym. O tym, czy dana czynność może być dopuszczona w otulinie rezerwatu, decyduje ocena jej oddziaływania na tę formę ochrony przyrody, prowadzona w trybie art. 13 ust. 3b ustawy o ochronie przyrody. Otulina stanowi bowiem strefę ochronną zabezpieczającą rezerwat przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka. W konsekwencji dopuszczalne jest w jej obrębie wszelkie zagospodarowanie, w tym zabiegi gospodarki leśnej, takie jak cięcia trzebieżowe czy rębne, pod warunkiem, że nie wpłyną one negatywnie na rezerwat przyrody. W związku z powyższym, wskazanie w uzasadnieniu informacji o otulinie rezerwatu przyrody nie wpływa na treść rozstrzygnięć w sprawie uzgodnień gospodarki leśnej w planach urządzenia lasu. Ani uzasadnienie, ani zarządzenie nie wprowadzają zakazów cięć ani nie zmieniają zasad gospodarki leśnej na terenie otuliny rezerwatu przyrody. Ocena, czy konkretne prace leśne mogą być realizowane w jej obrębie, następuje dopiero na etapie postępowania określonego w art. 13 ust. 3b ustawy o ochronie przyrody. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie uwzględniając uwagę, dodaje do uzasadnienia następujące zdanie, które pozwoli uniknąć ewentualnych nieporozumień interpretacyjnych. W obrębie otuliny należy utrzymać dotychczasowe zasady gospodarki leśnej. Pozwoli to zachować zwarty obszar siedlisk leśnych oraz zapewni ochronę wrażliwych ekosystemów rezerwatu przyrody”.

2. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

1) Należy uzupełnić publikator ustawy o ochronie przyrody o pozycję 737 - aktualnie powinno być: (Dz. U. z 2026 r. poz. 13, 426 i 737).

Poprawiono zarządzenie.

2) Wszystkie załączniki powinny zostać opatrzone pełnymi oznaczeniami wg wzoru: „Załącznik nr … do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia … w sprawie rezerwatu przyrody.

Poprawiono zarządzenie.

3) W załączniku nr 3 tytuł mapy należy uzupełnić wg wzoru: „Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody oraz jego otuliny w postaci mapy”.

W § 1 ust. 1 wskazano, że rezerwat przyrody w dalszej części zarządzenia będzie zwany „rezerwatem”, reguła ta odnosi się również do załączników. Ponadto, tytuł załącznika powinien korespondować z § 1 ust. 5, który stanowi przepis odsyłający do tego załącznika. Z tego względu zdecydowano
o pozostawieniu obecnych regulacji bez zmian.

4) Należy uzupełnić publikator ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne o pozycję 1542 - aktualnie powinno być: (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151 i 1824 oraz z 2025 r. poz.1019 i 1542).

Naniesiono stosowne poprawki.

5) W załącznikach nr 1 i 2 występują powtórzenia wartości - należy usunąć duplikaty.

Naniesiono stosowne poprawki.

6) Należy dokonać zmian w opisach mapy: oznaczenia w prostokątach są oznaczeniami poligonów a nie linii, dlatego zamiast oznaczeń „granica rezerwatu” oraz „granica otuliny” powinno być „rezerwat przyrody” oraz „otulina”.

Naniesiono stosowne poprawki.

7) W celu lepszego wskazania położenia rezerwatu przyrody na mapie głównej należy umieścić numery działek ewidencyjnych i o ile to możliwe, inne elementy wskazujące na lokalizację rezerwatu w terenie (np. nazwy miejscowości, nazwy obiektów fizjograficznych).

Naniesiono stosowne poprawki.

8) Linie siatki kartograficznej przedstawione na mapie są niewystarczające do weryfikacji skali opracowania - co uniemożliwia ocenę podziałki i prawidłowości odwzorowania przestrzennego przebiegu granicy rezerwatu – należy zagęścić linie siatki a wartość współrzędnych ograniczyć do 2 miejsc po przecinku.

Naniesiono stosowne poprawki.

9) Mapa poglądowa jest nieczytelna należy zmienić skalę lub podkład.

Naniesiono stosowne poprawki.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego pismem z dnia 13 października 2026 r. znak WP-II.0521.1.17.2026.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. **Cel wprowadzenia zarządzenia.**
   Celem niniejszego zarządzenia jest wprowadzenie, w miejsce pierwotnego aktu prawnego, nowej regulacji kompleksowo określającej status ochrony rezerwatu przyrody.
2. **Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.**
   Zarządzenie będzie oddziaływało:
1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
2) na właściciela rezerwatu;
3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty znajdujące się, lub które znajdą się w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.
3. **Konsultacje.**
   Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim.
4. **Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.**
   Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych skutków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa.
5. **Wpływ regulacji na rynek pracy.**
   Zapisy w projekcie zarządzenia nie będą miały wpływu na rynek pracy.
6. **Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.**
   Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w zagospodarowaniu terenu.
7. **Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.**
   Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.
8. **Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.**
   Regulacja wprowadzana niniejszym zarządzeniem nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.